

Oponentský posudek bakalářské práce Terezy Hendlové “Debaty o selekci pohlaví v MF dnes: zaostalá tradice nebo vědecký zázrak?“

Odstraněno: debaty

Tématem předložené práce je výběr pohlaví potomka, který se díky využití biomedicínských technologií stává rozšířenou a diskutovanou problematikou. Autorka tento fenomén sleduje z pohledu gender studies a podle svých slov se snaží reflektovat jednotlivé nejen genderové stereotypy v probíhajícím diskurzu. Práce je členěna na část teoretickou a část analytickou.

V teoretické části práce jsou po krátkém úvodu vymezujícím pojem genderu představeny jednotlivé postupy selekce pohlaví. Autorka se na základě příkladu Číny a Indie věnuje otázce preference dětí jednoho pohlaví a sociálním důsledkům tohoto fenoménu. Další kapitoly jsou věnovány výběru pohlaví z medicínských důvodů a harmonizaci rodiny, což je druhé nejrozšířenější odůvodnění pro výběr potomka určitého pohlaví.

Tato část práce je psána srozumitelně a ukazuje, že autorka se především v genderové problematice velmi dobře orientuje. Uvítal bych však, kdyby v celé řadě případů čerpala z primárních zdrojů a nespokojila se s reinterpetacemi dalších autorů. To platí např. o dílech Sandry Bem, Anne Warren, Johna Dahlburga a dalších. Přestože si vážím autorčina zapáleného přístupu, připadá mi výběr literárních zdrojů v některých kapitolách minimálně nevyvážený. Často jde o proklamace typu „...obecně se předpokládá, že žena a muž představují protiklady a nenesou proto nic z charakteristik připisovaných pohlaví opačnému“ (str. 7). U některých silných tvrzení mi jejich spojitost zcela uniká, např. „Tomu, že je selekce pohlaví možná případem moderní eugeniky, nasvědčuje už skutečnost, že je dostupná jen vyvoleným“ (str. 36). V částech o Indii a Číně bych uvítal hlubší vhled do problematiky na základě některých sociologických studií spíše než publicistický přístup. V textu se též objevují některé faktické chyby, jako např. doba, kdy lze rozpoznat pohlaví plodu ultrazvukem (str. 13), tvrzení, že chromozom X řídí mechanismy odolnosti vůči infekci (str. 26) nebo údaje o formování embrya (str. 16).

Odstraněno: á

Odstraněno: a

Analytická část práce je věnována diskurzivní analýze článků, zabývajících se výběrem pohlaví potomků publikovaných v MF Dnes. Získaných 23 článků (na str. 50 je však uvedeno číslo 25) pak je rozděleno podle toho, zda se staví k výběru pohlaví kladně či záporně a jejich obsah je analyzován především co do obsahu genderových stereotypů, vyváženosti, koherence apod. Na mnoha místech se autorce daří přesvědčivě ukázat využívání genderově stereotypních obrátů v žurnalistice a celkově je možné říci, že autorka použitou

analytickou metodu ovládá. Na druhou stranu, řada interpretačních postupů je velmi účelová a někdy dosahuje hranice překroucení či manipulace s analyzovaným textem. Např. v článku, v němž je kritika selekce pohlaví formulována jako narušující přírodní rovnováhu, autorka toto tvrzení považuje za zlehčení, neboť takový odkaz podle ní působí esotericky a zastarale. V jiných případech nejsem myšlenkové postupy vůbec schopna sledovat. Autor jednoho z analyzovaných článků glosuje metodu třídění spermií podle pohlaví větou „lépe to jde kupodivu u děvčátek“, z čehož autorka vyvozuje, že chlapci jsou oceňováni pro lepší kvalifikaci a schopnosti. Účelová podpora vlastních představ se objevuje i na dalších místech. Třeba na základě autorství článků (str. 61-2), které je sice jednoznačně podepsáno stejným počtem žen i mužů, zbytek tvoří tiskové agentury či zkratkové signatury, autorka vyvozuje, že diskurz je řízen především muži. Další ilustrací tohoto přístupu je zařazení agenturních zpráv, které, jak autorka přiznává, jsou formulovány neutrálně mezi články podporující selekci pohlaví. Tím pádem se počet článků v této kategorii zdvojnásobí, z čehož je pak vyvozováno, že kritice studovaného problému není věnována pozornost. Obecně mi použité výrazy hemžící se různými –ismy často přijdou příliš silné a nepřiliš vhodně volené.

Po formální stránce je práce přehledně členěná, s nízkým množstvím gramatických chyb a překlepů, na více místech však autorka opomněla doplnit citace či jiné údaje, u tabulek pak chybí popis. Celkově se domnívám, že práce jasně splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci na FHS a vzhledem k výše uvedeným připomínkám ji hodnotím 37 kb.

A ještě poznámka na konec. Velmi oceňuji autorčino přiznání v úvodu, že není v dané problematice nestranná. Přestože na hru na nestrannost rezignovala celá řada badatelů v oblasti humanitních nauk, jsem hluboce přesvědčen, že badatel by si měl držet své téma od těla. Jinými slovy snaha o vyváženost jednotlivých náhledů by měla minimálně být určitou asymptotou. Domnívám se, že jinak je naše bádání zbytečné a přijdeme jen na to, co jsme si již dopředu mysleli a v tom případě bude efektivnější se naplno věnovat aktivismu.